

Conceptual Model of Career Guidance of Primary School Students based on Individual Talents

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Seyyed Zeinab Mousavi¹
Mahmoud Sabahizadeh^{2*}
Kulsoom Nami³
Atsa Parsapour⁴

How to cite this article

Seyyed Zeinab Mousavi, Mahmoud Sabahizadeh, Kulsoom Nami, Atsa Parsapour, Conceptual Model of Career Guidance of Primary School Students based on Individual Talents, *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*. 2022;6(3):472-480

1. PhD student, Department of Educational Management, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Educational Management, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran (Corresponding Author).

3. Assistant Professor, Department of Educational Management, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran.

4. Assistant Professor, Department of Mathematics, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: mahmoudsabahi@yahoo.com

Article History

Received: 2022/07/25

Accepted: 2022/11/12

ABSTRACT

Purpose: The most important goal of people in the society is to have a suitable job and if the consultations for determining the field of study are done on time, the society will not face the problem of educated people looking for work. This research was conducted with the aim of designing a career guidance model for elementary school students based on individual talents (case: Hormozgan province). The current research is applied in terms of its purpose, and in terms of the method of data collection and analysis, it was exploratory in terms of the type of implementation.

Materials and methods: The statistical community of the research was made up of experts and experts in the field of career guidance. The data collection tool was through interviews, and after conducting 15 interviews, the codes reached theoretical saturation.

Findings: After coding the first stage in MAXQDA software, 41 initial codes were obtained in the form of 9 components and 3 dimensions (individual, educational and systemic) of career guidance of primary school students based on individual talents.

Conclusion: Therefore, education and training by increasing the quality of education and equipment of primary schools, making it mandatory for schools to create records of students' talents and interests, hiring counselors and educational coaches, raising awareness of various jobs, holding in-service courses in The field of how to teach career guidance to primary school students and to put career guidance on the agenda in primary school.

Keywords: Role Model, Career Guidance, Individual Talent, Primary School Students.

الگوی مفهومی هدایت شغلی دانش آموزان دوره ابتدایی

براساس استعداد‌های فردی

واژه های کلیدی: الگو، هدایت شغلی، استعداد فردی، دانش آموزان دوره ابتدایی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۲۱

*نویسنده مسئول: mahmoudsabahi@yahoo.com

سیده زینب موسوی^۱

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران.

محمود صباحی زاده^{۲*}

استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران (نویسنده مسئول).

کلتوم نامی^۳

استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران.

آتسا پارساپور^۴

استادیار، گروه ریاضی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران.

چکیده

هدف: مهمترین هدف افراد جامعه از تحصیل داشتن یک شغل مناسب است و اگر مشاوره‌های تعیین رشته تحصیلی به موقع انجام شود، جامعه با مشکلی به نام تحصیلکردگان جویای کار مواجه نمی شود. این پژوهش با هدف طراحی الگوی هدایت شغلی دانش آموزان دوره ابتدایی بر اساس استعداد‌های فردی (مورد: استان هرمزگان) انجام پذیرفت. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است و از نظر شیوه گردآوری و تحلیل اطلاعات، بر حسب نوع اجرا آمیخته اکتشافی بود.

مواد و روش ها: جامعه آماری تحقیق را خبرگان و متخصصان و صاحب نظران حوزه هدایت شغلی تشکیل دادند. ابزار جمع آوری داده از طریق مصاحبه بوده که پس از انجام ۱۵ مصاحبه، کدها به حد اشباع نظری رسیدند.

یافته‌ها: پس از کد گذاری مرحله اول در نرم افزار MAXQDA تعداد ۴۱ کد اولیه در قالب ۹ مولفه و ۳ بعد (فردی، آموزشی و سیستمی) هدایت شغلی دانش آموزان دوره ابتدایی براساس استعداد‌های فردی بدست آمد.

نتیجه گیری: لذا، آموزش و پرورش با افزایش کیفیت آموزش و تجهیزات مدارس ابتدایی، الزامی نمودن ایجاد پرونده‌های استعداد و علائق وضعیت دانش آموزان توسط مدارس، استخدام مشاور و مربی پرورشی، آگاهی بخشی از مشاغل گوناگون، برگزاری دوره های ضمن خدمت در زمینه نحوه آموزش هدایت شغلی به دانش آموزان دوره ابتدایی و نسبت به در دستور کار قرار دادن هدایت شغلی در دوره ابتدایی اقدام نماید.

مقدمه

هدایت شغلی نقش مهمی در کمک به بازارهای محصول و سیستم‌های آموزشی برای دستیابی به اهداف خود دارد. زیرا انتخاب شغل بدون شک یکی از حیاتی‌ترین تصمیماتی است که فرد در زندگی می گیرد و چنین تصمیم مهمی اغلب در اوایل زندگی یک فرد گرفته می‌شود و گاهی اوقات بدون توجه به علائق و استعدادها گرفته می‌شود. یک شغل باید با نهایت دقت، تفکر و برنامه ریزی انتخاب شود. افراد دارای ظرفیت‌ها و توانایی‌های ذاتی متفاوتی هستند و از این رو استعداد‌های متفاوتی برای انجام کارهای مختلف دارند. هدف از راهنمایی شغلی تطبیق بهینه افراد و شغل برای منافع متقابل است. همچنین عدالت را ترویج می‌کند. شواهد اخیر نشان می‌دهد که تحرک اجتماعی نه تنها به کسب دانش و مهارت‌ها، بلکه بر درک نحوه استفاده از آنها نیز متکی است. در این زمینه، مأموریت هدایت شغلی بسیار گسترده است، تا بخشی از یادگیری مادام العمر شود(۱)

در واقع انتخاب شغل و مسیرشغلی یک تصمیم بسیار مهم می‌باشد که بر همه دوران زندگی و آینده اجتماعی و اقتصادی فرد اثر دارد و فقط به قسمت خاصی از زندگی مربوط نمی‌شود، بلکه ماهیتی فرآیندی، پیوسته و تکاملی دارد که طی فرآیند رشد انسان از دوران کودکی تا انتخاب شغل و حتی بعد از آن گسترش می‌یابد. (۲) برخلاف تصور، که راهنمایی و مشاوره شغلی هنگام ورود به بازار کار یا در زمان انتخاب رشته شروع می‌شود، بلکه این فرآیند باید مدتها قبل و در دوران ابتدایی آغاز شود. آموزش مشاغل برای دانش آموزان دوره ابتدایی از اهمیت بالایی برخوردار می باشد. دوران کودکی یک دوران سازنده توصیف می‌گردد که پایه‌ی اکتشاف و علائق شغلی، ارزش‌ها، نگرش‌ها و مهارت‌ها در سال‌های اولیه زندگی بنا می‌شود و شغل آینده افراد را تحت تاثیر قرار می دهد. (۳)

پارسونز^۱ به عنوان مشاور شغلی، در اولین مرحله از فرآیند راهنمایی و مشاوره شغلی خود، در بررسی ویژگیهای فردی به شناسایی استعدادها می پردازد. پیرتو^۲ معتقد است تلاش برای شناسایی کودکان بااستعداد (استعداد شغلی) در سنین پایین ضروری است. کودکان با استعداد معمولاً در مدارس و در مقاطع تحصیلی اولیه، زمانی که توسط معلم یا والدین برای ارزیابی ارجاع داده می شوند، شناسایی می‌شوند. کودکان با استعداد با عملکرد کلاسی‌شان توسط معلمان ابتدایی ارزیابی می شوند(۴).

هرو و کرامر^۳ معتقد است که فرآیند رشد سیر زندگی شغلی در دوران پیش دبستانی به خوبی بنا می‌شود و در سالهای دبستان یعنی

دانشجویی، ۲) تمایل والدین، ۳) نمرات کارت گزارش، ۴) تخصص در دبیرستان، ۵) نتایج آزمون روانشناختی در مورد علاقه و استعدادها، ۶) رشته های دانشگاه (۷) کار احتمالی پس از فارغ التحصیلی دانشگاه مطابق با بزرگان، ۸) انواع کار، ۹) توانایی به دست آوردن شغل و ۱۰) توسعه دنیای علم و فناوری می باشد. کولاهو ۶ (۸) در پژوهشی با عنوان "عملکرد اجرای مقررات هدایت شغلی در آموزش ابتدایی" با هدف بررسی اینکه چه میزان مدیران مدارس، مشاوران راهنمایی دانش آموزان کارهای خود را در چارچوب کار آیین نامه تنظیم مقدمات آموزش حرفه ای ابتدایی اجرا می کنند، انجام شده است. مقررات راهنمایی حرفه ای در آموزش ابتدایی از زمان تأسیس ۵ سال به اجرا در آمده است. دستورالعملها را برای شناسایی علایق، امتیازات و ویژگی های شخصیتی دانش آموزان دبستان تعیین می کند و هدف از هدایت حرفه ای آنها در پایان کلاس هشتم است. این پژوهش بوسیله مصاحبه با ۸۰ مشاور و روانشناس در مدارس ابتدایی و همچنین بررسی چک لیستهای راهنمایی، انجام گردید. یافته ها نشان می دهد: مشاوران و معلمان فعالیت راهنمایی در مدارس خود را بصورت ضعیف (۲/۸ از ۵ نمره) انجام میدهند و دلایل آن از جمله کلاسهای شلوغ کلاس، ساعات طولانی سخنرانی، عدم آگاهی معلمان از راهنمایی، تصور می شود که برخی از اختلالات در روند کار وجود دارد و آیین نامه کامل اجرا نمی گردد. رحیمی و همکاران (۹) در پژوهشی با عنوان "مطالعه تطبیقی برنامه های درسی هدایت شغلی به منظور اراده رهنمودهایی برای نظام آموزش و پرورش ایران" با روش توصیفی و تحلیل مستندات با رویکرد تطبیقی به مقایسه برنامه درسی مشاغل و آموزش کار محور بین انگلستان و استرالیا پرداخت. نتایج نشان داد که جهت گیری هر دو برنامه درسی آموزش با رویکرد شغل محوری است اما برنامه درسی مشاغل و آموزش کار محور انگلستان در قیاس با برنامه درسی شغلی ویکتوریای استرالیا اهداف و زمان اجرای متنوع و گسترده تری را شامل می شود. نتایج بررسی عنصر محتوا در هر دو برنامه درسی حاکی از سه مرحله رشد فردی، اکتشاف شغلی و مدیریت شغلی بود. بررسی عناصر راهبردهای یاددهی- یادگیری و ارزشیابی نشان داد آنچه در هر دو برنامه درسی هدایت شغلی حائز اهمیت است، استفاده از روش نوین و فعالانه در کنار روش های سنتی است. با توجه به یافته های تحقیق به سیاست گذاران نظام آموزشی کشور ایران پیشنهاد می شود. طراحی برنامه درسی هدایت شغلی را با توجه به ویژگی های عناصر برنامه درسی هدایت شغلی کشورهای موفق در دستور کار قرار بدهند. خادمی و خادمی (۱۰) در پژوهشی با عنوان "عوامل موثر در هدایت تحصیلی، شغلی دانش آموزان اول متوسطه دخترانه شهرستان سوادکوه" با روش توصیفی زمینه یابی نشان داد که: عوامل سه گانه فردی، اجتماعی و اقتصادی در هدایت تحصیلی، شغل دانش آموزان اول متوسطه موثر می باشد. از آنجائیکه افراد از دوان ابتدایی استعداد پایه و عمومی از خود تظاهراتی را به نمایش می گذارند هر چند با توجه به ناپختگی

زمانی که دانش آموزان در پی تحقق تکالیف خاص مسیر شغلی مثل توسعه درک گسترده تر از خود و دنیای کاری هستند، مستقیم تر می گردد (۵). با توجه به اینکه عقاید دانش آموزان در مورد مشاغل و فعالیتها به مکاشفه و رشد مسیر شغلی آنها در مراحل بعدی (مقاطع بالاتر تحصیل) منتهی می شود، نیاز است فهم ما از مسیر شغلی به دوران دبستان گسترش یابد و مسیر شغلی کودکان را به جای یک فرآیند منفعل، فرآیندی پویا در نظر بگیریم که دانش آموز در آن فعالانه به درگیر شدن با دنیای مشاغل می پردازد علایق شغلی یکی از عوامل مهم در انتخاب شغل در هر فرد به شمار می آید. این علایق شغلی که در دوران دانش آموز شکل می گیرد و تا حدودی در طول زمان پایدار می ماند (هارتونگ، پروفلی و ووندراسک، ۲۰۰۵). با شناسایی این علایق و استعدادها شغلی، و هدایت و سوق دادن دانش آموزان به سمت این در دوران ابتدایی، زمینه و مقدمات هدایت شغلی و تحصیلی در مقاطع بالاتر ایجاد خواهد شد.

دود، هانسون و هولی ۲ در پژوهشی با عنوان "افزایش آمادگی شغلی دانشجویان از طریق راهنمایی های شغلی: اندازه گیری تأثیر با یک اقدام معتبر" با روش توصیفی- پیمایشی انجام گردید (۶). این تحقیق جزئیات توسعه یک اندازه گیری شغلی را نشان می دهد و رابطه بین مداخلات راهنمایی شغلی و آمادگی شغلی در بین دانش آموزان دوره متوسطه را آزمایش می کند. نتایج نشان داد مشارکت بیشتر در فعالیتهای راهنمایی شغلی به طور قابل توجهی با افزایش آمادگی شغلی همراه بود. تئودراداوید و همکاران ۳ در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر یک برنامه مداخله راهنمایی شغلی در مدارس - تأثیرات بر دانش و مهارت ها به صورت خودارزیابی دانش آموزان" با روش مداخله ای به صورت پیش آزمون- پس آزمون انجام گردید (۷). نتایج نشان داد که مداخله مؤثر بود، و پیش آزمون به خودی خود نتایج را بهبود نمی بخشد. برنامه مداخله تأثیرات قابل توجهی در تقویت دانش و مهارت های دانش آموزان که در تصمیمات شغلی مفید است، داشت. در خارج از کلاس، یک مداخله مشاوره شغلی می تواند داده های تحقیق معتبر تری را ارائه دهد، اما همچنین ممکن است تأثیر کمتری در توانایی دانش آموزان در مقابله با الزامات محیط اجتماعی و کار داشته باشد. روی ۴ (۱) در پژوهشی عنوان "هدایت شغلی به عنوان یک راه زندگی" با روش تحلیل محتوا انجام داد. نتایج نشان داد تغییر سیستم مرسوم به خدمات راهنمایی شغلی مدرن برای کمک به افراد برای تصمیم گیری در مورد دوره ها یا شغل خوب، از طریق توسعه گسترده تر مهارت های مدیریت راهنمایی شغلی، چالش های مهمی است. برای مؤسسات آموزشی، به معنای ایجاد آموزش شغلی خوب در برنامه درسی و پیوند آن با پیشرفت های کلی دانش آموزان است. تئودرا، مارتیها و هاریانتو ۵ (۷) در پژوهشی با عنوان "اطلاعات دانشگاهی برای حمایت از برنامه شغلی برای دانش آموزان دبیرستانی در شهر دیوک، جاوا غربی" که به روش توصیفی و به صورت مصاحبه انجام داده اند نتیجه گرفته اند که اطلاعات مورد نیاز برای ارائه شغل دانشجویی راهنمایی برنامه ریزی (۱) علاقه

4 Roy

5 Theodora, Marti'ah and Haryanto

6 -Kulahoglu

1 - Hartung, Profeli & Vondracek

2 Dodda, Hansonb and Hooleyb

3 Teodora David et al.

مواد و روش ها

روش پژوهش کیفی از نوع اکتشافی بود. با عنایت به محدودیت‌های مرتبط با پژوهش‌های گذشته همچون تعداد و موضوع در این زمینه سعی شد یک قالب مشخص برای کدهای مستخرج از مصاحبه‌ها در نظر گرفته شود. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. مصاحبه با برخی سؤالات توصیفی همچون سن، سابقه فعالیت و همچنین شناخت دقیق از سمت یا جایگاه مصاحبه شونده‌گان آغاز و در ادامه سؤالات اصلی پژوهش پرسیده شد و در پایان نیز با یک سؤال باز خاتمه می‌یافت. مدت زمان مصاحبه بین ۶۰ الی ۹۰ دقیقه بود. جهت ثبت اطلاعات، علاوه بر نکته‌برداری، از دستگاه ویژه ضبط صدا نیز استفاده گردید. تعداد ۷ نفر از مصاحبه‌شوندگان به شکل هدفمند و با توجه به شناخت تیم تحقیق و مطالعه و بررسی مقالات و پژوهش‌های علمی و تعداد ۸ نفر هم به شیوه گلوله برفی و با معرفی گروه اول انتخاب شدند. مصاحبه‌شوندگان شامل ۴ نفر عضو هیات علمی دانشگاه در رشته مدیریت آموزشی، ۲ نفر از مدیران اداره کل آموزش و پرورش استان هرمزگان و ۹ نفر نیز خبرگان حوزه کسب و کار و مشاوران مدارس بودند. پس از انجام ۱۵ مصاحبه، کدها به حد اشباع نظری رسیدند. در جریان تحقیق سعی شده با ایجاد تنوع در نمونه‌ها و دقت در روند پژوهش و انتخاب مشارکت کنندگان روایی پژوهش از نظر «مقبولیت» «انتقال پذیری» و «تأییدپذیری» رعایت شود. همچنین از پایایی بازآزمون استفاده شد بدین شکل که ۳ مصاحبه به‌عنوان نمونه انتخاب و هر مصاحبه توسط یک نفر متخصص مدیریت آموزشی آشنا به حیطه مدیریت کدگذاری مجدد شدند. کدهایی که بین دو کدگذار با هم مشابه بودند به‌عنوان «توافق» و کدهای غیر مشابه به عنوان «عدم توافق» مشخص شدند و پایایی معادل ۸۲ درصد گزارش گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها و بلافاصله پس از هر مصاحبه و در قالب کدگذاری انجام شد. در این پژوهش پژوهشگر سعی نموده است بر اساس نظرات صاحب‌نظران از پدیده مورد مطالعه (الگوی مفهومی هدایت شغلی دانش آموزان دوره ابتدایی براساس استعدادهای فردی) را استخراج کند و در بخش بحث و نتیجه‌گیری به بررسی گسترده تر هر یک از مقوله‌ها بپردازد. کدگذاری‌ها در نرم افزار MAXQDA انجام پذیرفت.

یافته ها

به منظور آشنایی بیشتر با ماهیت متغیرهای پژوهش و تشخیص الگوهای حاکم بر داده‌ها، ابتدا به بررسی نتایج به دست آمده از تحلیل توصیفی می‌پردازیم که خلاصه نتایج در جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود

شخصیت در این دوره سنی و نیز تغییرات محتمل در طی فرآیند رشد در ساهای بعد، تقریباً تغییر در میزان و نوع استعدادها و توانایی‌ها در هر کشوری نظام آموزش و پرورش یکی از نظام های مهم اجتماعی است. رسالت این نظام علاوه بر انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید، ایجاد تغییرات مطلوب در شناخت‌ها، نگرش‌ها و در نهایت رفتار کودکان، نوجوانان و جوانان است. برای نیل به این اهداف در هر کشوری سرمایه‌ی فراوانی برای آموزش و پرورش کودکان، نوجوانان و جوانان هزینه می‌شود. شیوه کار کردن و موثر بودن در مراکز آموزش، مستلزم شناخت هدف‌ها، اصول آموزش و پرورش، ویژگی‌های دانش‌آموزان، معلمان، برنامه‌های درسی، روش‌های آموزش و پرورش و سیاست‌های حاکم بر هر یک از دوره‌های تحصیلی است که در هر کشور متفاوت می‌باشد (۱۱).

در نظام آموزشی ایران پیش‌بینی‌ها و برنامه‌مدون و خاصی جهت شناسایی استعدادها و علائق شغلی کودکان و هدایت شغلی در دوران ابتدایی وجود ندارد، بسیاری از دانش‌آموزان دوران ابتدایی خود را به اتمام می‌رسانند بدون آنکه علائق شغلی آنها شناسایی و هدایت گردد که نتیجه آن بی‌علاقگی در مقاطع بالاتر، سرگردانی و عدم رضایت شغلی در بزرگسالی و هدر رفت سرمایه‌های انسانی می‌گردد. در برخی از مدارس امروزی از روشهای مختلفی مانند آزمونهای استعداد، ارزیابی معلمان، معرفی نامه، نیمرخهای روانی حاصل از اجرای آزمونها و کارنامه تحصیلی، جهت شناسایی استعدادها و علائق شغلی دانش‌آموزان استفاده می‌گردد، اما متأسفانه از نتایج آنها هیچ‌گاه بهره کافی نمی‌برند و هدایت شغلی رخ نمی‌دهد و در حد شناسایی استعداد باقی می‌ماند و در ادامه کودکان بر اساس نمرات به هر سویی کشیده می‌شود و به علاقه و استعدادها فرد اهمیت چندانی داده نمی‌شود. این مشکلات در اثر فقدان یک نقشه راه و الگوی هدایت شغلی در مقاطع مختلف خصوصاً در دوران ابتدایی می‌باشد. الگو و مدل مفهومی هدایت شغلی در دوران ابتدایی، می‌تواند زیربنای و مقدمه هدایت شغلی و تحصیلی در مقاطع بالاتر گردد. با شناسایی مولفه‌های هدایت شغلی در دوران ابتدایی و بیان نقش هر یک از این مولفه‌ها در قالب یک الگوی مفهومی، می‌توان به هدایت شغلی در دوران ابتدایی پرداخت.

با توجه به اینکه در پژوهش‌های داخلی توجهی به هدایت شغلی دانش‌آموزان خصوصاً در دوران ابتدایی نشده و این موضوع مغفول مانده و تنها اخیراً تعداد محدودی پژوهش در زمینه آرزوهای شغلی کودکان (۱۲) انجام پذیرفته است و مدلی جهت هدایت شغلی برای کودکان دوره ابتدایی ارائه نگردیده است، لذا مسئله این پژوهش ارائه الگویی برای هدایت شغلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی خواهد بود و اینکه مولفه‌های این الگوی مفهومی چیست؟ و الگوی مفهومی هدایت شغلی در دانش‌آموزان دوره ابتدایی بر اساس استعداد شغلی چگونه خواهد بود؟

جدول ۱ - مشخصات جمعیت دموگرافیک

متغیر	گروه	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۲	۸۰
	زن	۳	۲۰

وضعیت تاهل	مجرد	۱	۶/۶
	متاهل	۱۴	۹۳/۴
	کمتر از ۳۰ سال	۱	۶/۶
	بین ۳۱ تا ۴۰ سال	۳	۲۰
سن	بین ۴۱ تا ۵۰ سال	۷	۴۶/۶
	بیشتر از ۵۰ سال	۴	۲۶/۸
سطح تحصیلات	کارشناسی ارشد	۹	۶۰
	دکتری	۶	۴۰
	بین ۱۱ تا ۱۵ سال	۳	۲۰
سابقه کار	بین ۱۶ تا ۲۰ سال	۸	۵۳/۲
	بیشتر از ۲۱ سال	۴	۲۶/۸
	جمع	۱۵	۱۰۰

با استناد به نتایج کدبندی محوری و روابط بین کدهای اولیه شناسایی شده تعداد ۹ مولفه با نام های (۱) خودشناسی، (۲) قدرت تصمیم گیری، (۳) علائق و استعدادها، (۴) نقش معلم و مشاور، (۵) آگاهی دهی شغلی، (۶) روش ها، (۷) امکانات و فناوری، (۸) مدیریت و برنامه ریزی، (۹) پایگاه داده ها استخراج شدند. که این مولفه ها در سه بعد فردی، آموزشی و سیستمی دسته بندی شدند.

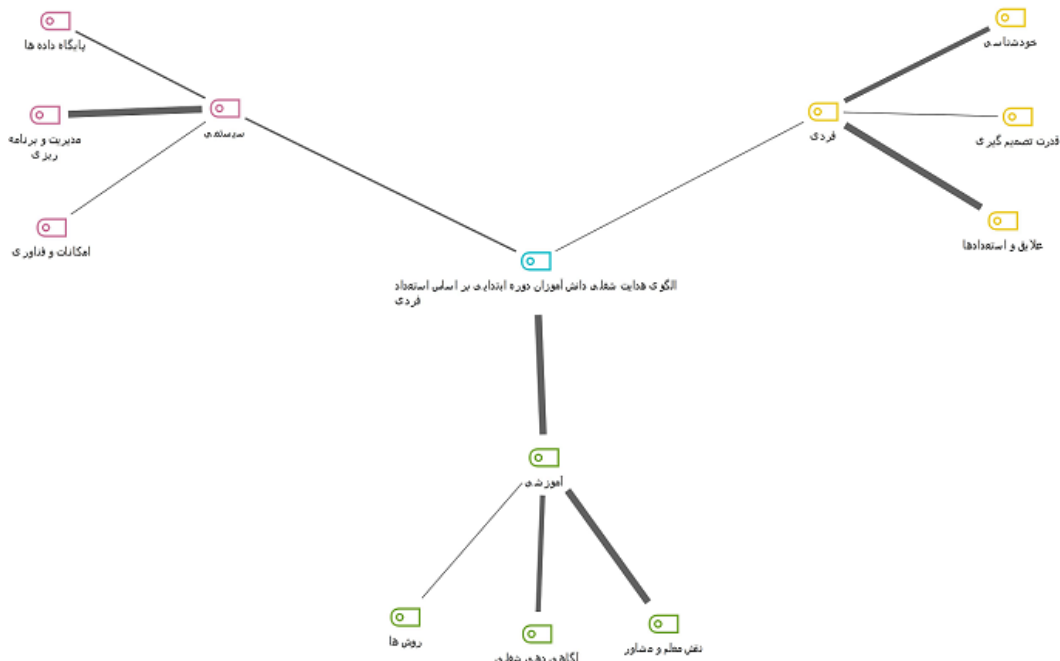
پس از تبدیل هر یک از مصاحبه های صوتی به شکل متنی جملاتی که قابلیت تبدیل به یک کد یا مفهوم را داشتند کدگذاری شدند. هر کد در مورد یک مفهوم مطلبی را بیان می کند که در جدول ۱ کدهای اولیه و مولفه ها و ابعاد هدایت شغلی دانش آموزان دوره ابتدایی براساس استعدادهای فردی به نمایش درآمده است.

جدول ۱: کدگذاری نظری (گزینشی)

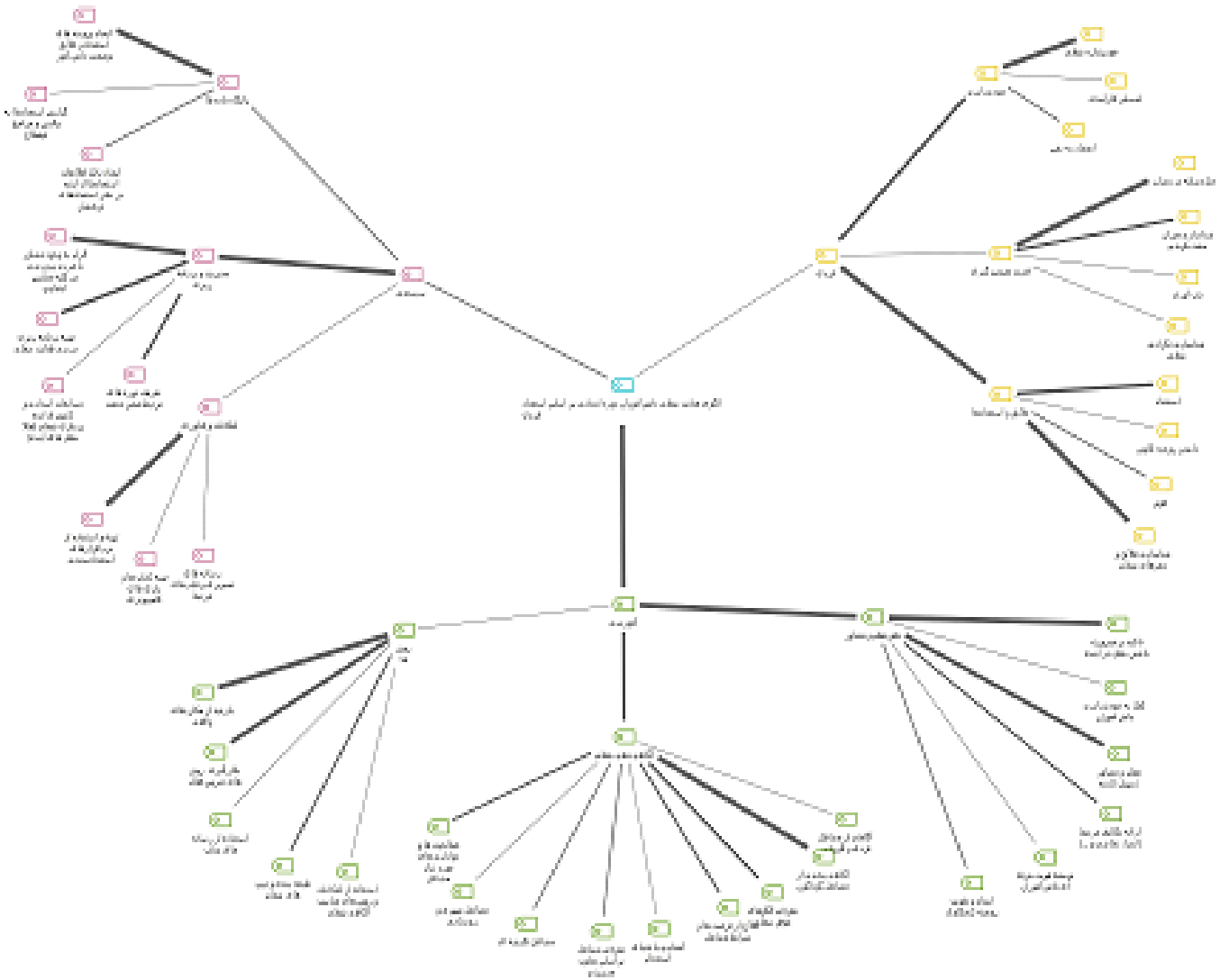
ردیف	کدهای اولیه	فراوانی	مولفه ها	فراوانی	ابعاد	فراوانی
۱	خودپنداره شغلی	۱۰	خودشناسی	۱۸	بعد فردی	۴۹
۲	احساس کارآمدی	۳				
۳	اعتماد به نفس	۵				
۴	حل مسئله در بحران	۴	قدرت تصمیم گیری	۱۱		
۵	تاب آوری	۲				
۶	شناسایی میزان سخت کوشی	۳				
۷	شناسایی نگرانی شغلی	۲				
۸	استعداد	۶	علائق و استعدادها	۲۰		
۹	هوش	۴				
۱۰	داشتن روحیه کاوش	۳				
۱۱	شناسایی علائق و تفرهای شغلی	۷			نقش معلم و مشاور	۴۸
۱۲	کمک به خودشناسی دانش آموزان	۵				
۱۳	توسعه هویت حرفه ای دانش آموزان	۵				
۱۴	معلم و مشاور تسهیل کننده	۱۱				
۱۵	ایجاد و تقویت روحیه کنجکاوی	۷	آموزشی	۱۲۱		
۱۶	ارائه تکالیف مرتبط (انشا، نقاشی و ...)	۸				
۱۷	تاکید بر ضرورت داشتن شغل در آینده	۱۲				
۱۸	معرفی الگوهای موفق شغلی	۶			آگاهی دهی شغلی	۴۲
۱۹	آگاهی بخشی از مشاغل گوناگون	۱۱				
۲۰	اطلاع از فرصت ها و شرایط مشاغل	۵				
۲۱	معرفی مشاغل براساس تفاوت جنسیتی	۴				
۲۲	آشنایی با دنیای استخدام	۳				

			۲۳	مشاغل کلیشه ای	۴
			۲۴	آگاهی از مشاغل فردی و گروهی	۳
			۲۵	مشاغل شهری و روستایی	۱
			۲۶	صلاحیت ها و توانایی های مورد نیاز مشاغل	۵
			۲۷	بازدید از مکان های واقعی	۹
			۲۸	استفاده از امکانات و روش های مناسب آگاهی شغلی	۴
	۳۱	روش ها	۲۹	طبقه بندی و تیپ های شغلی	۶
			۳۰	استفاده از رسانه های جذاب	۴
			۳۱	بکارگیری روش های تدریس فعال	۸
	۱۲	امکانات و فناوری	۳۲	تهیه کتاب ها و بازی های کامپیوتری	۳
			۳۳	رسانه های تصویری و فیلم های مرتبط	۲
			۳۴	تهیه و استفاده از نرم افزارهای استعدادسنجی	۷
			۳۵	تعریف دوره های مرتبط ضمن خدمت	۹
			۳۶	تهیه برنامه ریزی درسی هدایت شغلی	۱۰
	۳۵	مدیریت و برنامه ریزی	۳۷	مسابقات استانی و کشوری ایده پردازی شغلی (مثلا شغل های آینده)	۳
۶۷	سیستمی		۳۸	الزام به وجود مشاور یا مربی پرورشی در کلیه مدارس ابتدایی	۱۳
			۳۹	گزارش استعدادها به والدین و مراجع ذیصلاح	۳
	۲۰	پایگاه داده ها	۴۰	ایجاد پرونده های استعداد و علائق وضعیت دانش آموز	۱۲
			۴۱	ایجاد بانک اطلاعات استعدادهای آینده در دفتر استعدادهای درخشان	۵

در شکل (۱) استخراج شده مولفه های بر اساس سطح ۲ (مولفه ها) و سطح ۳ (شاخص ها) خروجی نرم افزار مکسیودا نشان داده شده است

شکل ۱: استخراج شده مولفه های بر اساس سطح ۲ (مولفه ها)

شکل ۲: استخراج شده مولفه های بر اساس سطح ۳ (شاخص ها)

و میزان تکرار هر کدام از مولفه ها از دیدگاه مصاحبه شوندگان مشخص شده است..

با اشاره به شکل ۱ و شکل ۲ که خروجی نهایی نرم افزار است، ابعاد هدایت شغلی دانش آموزان دوره ابتدایی براساس استعدادهای فردی نشان داده شده است که با توجه به ضخامت خط ها، اهمیت

شکل ۳: نمای ابری مولفه ها، زیر مولفه ها ابعاد هدایت شغلی دانش آموزان دوره ابتدایی براساس استعدادهای فردی

نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر الگوی مفهومی هدایت شغلی دانش آموزان دوره ابتدایی براساس استعدادهای فردی بود. نتایج نشان داد که سه بعد فردی، آموزشی و سیستمی در قالب ۹ مولفه (۱. خودشناسی، ۲. قدرت تصمیم‌گیری، ۳. علائق و استعدادها، ۴. نقش معلم و مشاور، ۵. آگاهی دهی شغلی، ۶. روش‌ها، ۷. امکانات و فناوری، ۸. مدیریت و برنامه‌ریزی، ۹. پایگاه داده‌ها) در هدایت شغلی دانش آموزان دوره ابتدایی براساس استعدادهای فردی تاثیرگذار می‌باشد. نتایج بدست آمده با نتایج تحقیق روی (۱) از جهت تاکید بر خودشناسی به عنوان یکی از مولفه‌های بعد فردی و مدیریت و برنامه‌ریزی یکی از مولفه‌های بعد سیستمی، با نتایج تحقیق تنودرا، مارتیها و هاریانتو (۷) از جهت تاکید بر علائق و استعدادها به عنوان یکی از مولفه‌های بعد فردی و تاکید بر استفاده از فناوری‌ها به عنوان یکی از مولفه‌های بعد سیستمی، با نتایج تحقیق کولاهو (۸) با عنوان عملکرد اجرای مقررات هدایت شغلی در آموزش ابتدایی از جهت تاکید بر نقش معلمان و مشاوران و روش اجرای برنامه هدایت شغلی از مولفه‌های بعد آموزشی، رحیمی و همکاران (۹) درخصوص مطالعه تطبیقی برنامه‌های درسی هدایت شغلی از جهت تاکید بر مدیریت و برنامه‌ریزی یکی از مولفه‌های بعد سیستمی، آگاهی دهی شغلی و روش‌ها به عنوان مولفه‌های بعد آموزشی و همچنین با تحقیق خادمی و خادمی (۱۰) از جهت تاکید بر فردی همسو می‌باشد. نتایج نشان داد که بعد آموزشی از اهمیت بیشتری برخوردار بود. توجه به بعد آموزشی از جمله نقش معلم و مشاور در جهت تاکید بر ضرورت داشتن شغل در آینده و توسعه هویت حرفه‌ای دانش‌آوزان و کمک به خودشناسی دانش‌آموزان و آگاهی بخشی از مشاغل گوناگون و معرفی الگوهای موفق شغلی حائز اهمیت در هدایت شغلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی می‌باشد که غفلت از این عوامل و تکیه صرف بر عامل سیستمی مانند امکانات و فناوری و پایگاه داده‌ها آثار نامطلوبی خواهد داشت (۱۳). همچنین هدایت‌های اشتباه امکان دارد آینده دانش‌آموزان را تحت شعاع قراردهد لذا تمرکز بر عوامل بدست آمده از جمله الزام به وجود مشاور یا مربی پرورشی در کلیه مدارس ابتدایی، تعریف دوره‌های مرتبط ضمن خدمت نیازمند طراحی برنامه درسی مرتبط با هدایت شغلی به صورت منسجم و هدفمند می‌باشد تا با اجرای آن گامی موثر در راستای هدایت شغلی با در نظر گرفتن ابعاد و مولفه‌های بدست آمده در تحقیق حاضر برداشه شود. از آنجایی که در نظام آموزشی کشور الگوی هدایت شغلی براساس استعدادهای فردی مورد غفلت واقع شده لازم است ضمن بررسی الگوهای دیگر کشورها نسبت به طراحی الگوی مناسب و بومی هدایت شغلی در ایران اقدام نمود. در تحقیق حاضر تلاش بر این بود که دانش‌آموزان به توانایی‌ها و صلاحیت‌هایی بر اساس استعدادهای فردی دست یابند که به وسیله آن بتوانند آینده شغلی خود را با توجه به نیازهای جامعه استعداد‌های فردی خود پیش‌بین نمایند و در جهت آن گام بردارند (۱۴). به عبارت دیگر مهمترین رویکرد در فرآیند الگوی هدایت شغلی پاسخ به این سوال است که دانش‌آموزان درباره استعداد‌های خود چه می‌دانند و نیازها و خواسته‌هایشان چیست. آنگاه باید این استعدادها با دنیای کار تطبیق داده شوند. مزیت این

کار این است که دانش‌آموز می‌تواند به همان سمتی هدایت شود و آموزش ببیند، که واقعا به آن علاقه و استعدادها داشته‌اند و شور و هیجان خاصی نسبت به آن احساس کند. در نتیجه هدایت شغلی براساس استعداد‌های فردی دانش‌آموزان تا حد بسیاری آینده‌وی را تحت تاثیر قرار می‌دهد. همچنین هدایت شغلی مشخص می‌کند که دانش‌آموز از کدام یک از توانمندی‌ها و استعداد‌های فردی خویش بهره‌برده و از کدام یک از آنها چشم‌پوشی نماید. تصمیم‌گیری درباره انتخاب شغل و حرفه به کمک هدایت شغلی یکی از مهمترین و سرنوشت‌سازترین موضوعات در زندگی هر فرد به حساب می‌آید. امروزه پیچیدگی و دگرگونی دنیای کار، سرعت فرآیند، رشد تکنولوژی، تقاضای روزافزون برای ورود به برخی مشاغل و نیاز به کسب دانش و مهارت‌ها با توجه به تفاوت‌های فردی، موجب برهم خوردن تعادل آموزش و بازار کار شده و مشکلاتی را در چگونگی هدایت استعدادها، هدایت شغلی و تصمیم‌گیری حرفه‌ای به وجود آورده است. و از آن‌جا که یکی از اهداف تعلیم و تربیت در کنار اهداف دیگر، تسهیل رشد حرفه‌ای و هدایت شغلی افراد و بخصوص دانش‌آموزان مقاطع مختلف و علی‌الخصوص دوره ابتدایی است و این هدف ویژه درحیطه آموزش و پرورش و تا حدی آموزش عالی کشور قرار می‌گیرد، لذا، باید کوشش نمود تا این مهم به صورت سیستماتیک به اهداف از پیش تعیین شده خود برسد و هدایت شغلی متناسب با ویژگی‌های فردی و نیاز بازار کار حرکت کند. در نتیجه پیشنهاد می‌شود: با اجرای صحیح طرح هدایت شغلی توسط وزارت آموزش و پرورش، دانش‌آموزان را به سمت و سوی شغل بر اساس استعداد‌های فردی ایشان سوق داد. آموزش و پرورش با افزایش کیفیت آموزش و تجهیزات مدارس ابتدایی نسبت به هدایت شغلی را در دستور کار قرار دهد. همچنین وزارت آموزش و پرورش با توجه به اهمیت ذکر شده پرونده‌های استعداد و علائق وضعیت دانش‌آموزان را ایجاد نماید. و نسبت به استخدام مشاور و مربی پرورشی در کلیه مدارس ابتدایی اقدام و وجود ایشان را در مدارس الزامی نماید تا ایشان نسب به آگاهی بخشی از مشاغل گوناگون برای دانش‌آموزان دوره ابتدایی فعالیت نمایند. در این راستا لازم است آموزش و پرورش برگزاری دوره‌های ضمن خدمت در زمینه آموزش هدایت شغلی به دانش‌آموزان دوره ابتدایی را در دستورکار قرار دهد. همچنین به محققین آتی پیشنهاد می‌گردد ضمن مطالعه حاضر را در سایر شهرها و مقاطع مختلف تحصیلی و همچنین مطالعات بیشتری در این حوزه با رویکردهای از قبیل قومی، خانوادگی و طبقات اجتماعی انجام دهند.

References

1. ROY, P. (2020). Career Guidance: A Way of Life. UGC Care Journal. Vol-19-Issue-39: 22-32.
2. Khorasani, Nazanin, Abedi, Mohammad Reza, Sadeghi, Mohammad (2014). Needs assessment of preschool children's career path, Counseling Research Quarterly, No. 59, pp. 118-97.

school students in Swadkoh city. Quarterly journal of applied research in management and humanities. 1 (1): 42-38.

11. Najafi, Simin (2014). Identification and guidance of top talents (Shehab project). National Conference on Elementary Education: 2014-3007.

12. Samii, Fatima; Baghban, Iran; Abedi, Mohammadreza; Hosseinian, Simin (2017) Thinking underlying the formation of career aspirations in children and adolescents, Roish Psychological Journal, No. 32, pp. 329-340

13. Hartung, P. J. Profeli, E. J. & Vondracek, F. W. (2005). Vocational development in childhood: A review and reconsideration. Journal of Vocational Behavior, 66, 385-419

14. Teodora David, L., Truța, C., Cazan, A.M., Albisser, S., Keller-Schneide, M (2020). Exploring the impact of a career guidance intervention program in schools: Effects on knowledge and skills as self-assessed by students. Current Psychology. 1-12

3. Irji Rad, Arslan, Malekzadeh Nasrabadi, Elaha (2016). The impact of career aspirations through individual learning on the career choice of agricultural students, Agricultural Management Research Quarterly, No. 40, pp. 112-122

4. Qasimzadeh, Ali, Abedi, Mohammadreza, Nilfroshan, Parisa (2018). Feasibility of using counseling methods for talent development, Cultural Counseling and Psychotherapy Quarterly, No. 39, pp. 1-26

5. Herr, E. L., & Cramer, S. H. (1996). Career guidance and counseling through the life span: Systematic approaches (5th Ed). New York: HarperCollins

6. Dodd, V. Hanson, J. Hooley, T (2022). Increasing students' career readiness through career guidance: measuring the impact with a validated measure, British Journal of Guidance & Counseling, 50:2, 260-272, DOI: 0.1080/03069885.2021.1937515

7. Theodora, B D., Marti'ah, S., Haryanto (2019). Academic information to support career plan for high school students in Depok city, West Java. IOP Publishing IOP Conf. Series: Journal of Physics: Conf. Series 1175 (2019) 012137 doi:10.1088/1742-6596/1175/1/012137.

8. Kulahoglu, S. (2019). The functionality of implementation of vocational guidance regulation in elementary education. Journal of Procedia Social and Behavioral Sciences, 2011-2016.

9. Rahimi; Behrouz, Hakimzadeh; Rizvan, Javadipour; Mohammad, Salehi; Keyvan, Khademi; Mohammad (1400). A comparative study of career guidance curricula in order to provide guidelines for Iran's education system. Educational innovations quarterly. Twentieth year No. 80:209-244.

10. Khademi, Masoumeh; Khademi Parvin (2019). Effective factors in guiding the education and career of girls' first high